УДК: 323.2
Чернишев В.В..[1], Коваль В.М.[2]
[1] студ. гр. УФКС-414 НУ «Запорізька політехніка»
[2] старш. викл. НУ «Запорізька політехніка»

ОСОБЛИВОСТІ СОЦІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ В УКРАЇНІ

В.В. Чернишев, В.М. Коваль

Аналіз досліджень та публікацій, у т. ч. останніх, лише підтверджує актуальність питання. Щодо проблеми опанування загальної і локальної специфіки сучасних трансформаційних процесів, серед зарубіжних авторів, наукові здобуткияких вплинулина розробку даного напрямку, виділяються праці таких авторів як: Г. Бергер, М. Вевйорка, К. Девіш, Р. Інглегарт, Г. Колодко, О. Мотиль, А. Ослунд, Т. Парсонс, Н. Смелзер, А. Турен, Ю. Хабермас, Ф. Хайєк, П. Штомпка.

Проблематика цього напрямку знайшла своє втілення: у різнобічній характеристиці понять «політична трансформація»; «трансформаційний період», «трансформаційний процес»; у викладенні основ теорії трансформаційних процесів, особливостей впливу політичної трансформації на розвиток суспільства і специфіки регулювання трансформаційних процесів у сучасному світі; у висвітленні ідеологічних підходів до розуміння політичної трансформації як модернізації і характеристиці основних моделей перехідного розвитку в різних країнах світу.

Виходячи із необхідності всебічного аналізу проблеми трансформації політичних систем, поняття «трансформація» доцільно розглядати у широкому контексті. Його осмислення здійснюється засобом побудови нерозривного, побудованого за принципом «від загального до особливого», типологічного ряду «трансформація – соціальна трансформація – політична трансформація – трансформація політичної системи»

Ознаки соціально–політичної трансформації наступні: поява «реліктів» (або «привидів» – за термінологією Тоффлера). Раптове явище народу давно забутих та архаїчних структур, вірувань, методів господарювання та/або управління та ін. Серед таких «реліктів», аж ніяк неспецифічних для будь-якої держави – печерний шовінізм; героїзація банального бандитизму; поява навіть не теорій, а скоріш вірувань про месіанство будь - якої особистості чи групи особистостей та ін.

Руйнування систем як прямої, та зворотний зв'язок між «генераторами» рішень і виконавчим механізмом. Креатизований наприкінці XIX – на початку XX століть як «верхи не можуть жити по-новому, низи не хочуть жити по-старому» нині реалізується як два протилежні за напрямом процеси. З одного боку, «верхи неспроможні управляти по-новому», тобто відмова владних державних інститутів від процесу генерування смислів та цілей, і «низи не хочуть жити по-старому», характеристичний процес зростання потреб у міру технічного, культурного та інформаційного прогресу.

З іншого боку, «верхи не можуть вже керувати по-старому», що виражає нездатність старої системи управління переробляти інформацію внаслідок гіпертрофування інформаційного потоку, а «низи не знають, як жити по-новому», як результат відсутності трансляції смислів та цілей від керуючої системи до керованої.

У сучасному світі соціальна трансформація є засобом модернізації у відповідь на зовнішній виклик. При цьому глобалізація світу, а також всезростаюча інтегративна єдність всередині суспільних систем робить неможливими перетворення одних соціальних підсистем окремо від інших. Відповідно, соціальна трансформація неминуче передбачає як свою складову політичну трансформацію, а та, у свою чергу – зміни як в елементному складі, так і в структурі політичної системи. Політична система, щоб стати інструментом трансформації суспільства, неодмінно мусить трансформуватися сама. Внаслідок наведених вище причин, соціальна трансформація породжує таке явище, яке прийнято називати «перехідним» суспільством. З теоретичної точки зору, воно є нестійкою, нелінійною системою, яка має у своїй структурі різні стаціонарні стани, що відповідають різним можливим законам поведінки цієї системи. У перехідному суспільстві постійно виникають альтернативи розвитку, котрі існують потенційно, але можуть бути реалізовані при зміні умов. Можуть виникати і стаціонарні нестійкі стани, критичні ситуації, в яких система починає втрачати свою властивість відновлювати рівновагу (тобто втрачає системні якості). Тоді навіть слабкі впливи можуть призводити до неадекватних масштабних реакцій і до втрати керованості системи.